

ਮੇਲਾ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨਸ਼ਾਹ ਕੋਟੀ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਤੇ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਸਮਰਪਿਤ

ਹਰਜੀਤ ਹਰਮਨ, ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੇਲ, ਕੌਰ ਬੀ, ਉਪਿੰਦਰ ਮਠਾਝੂ, ਦਵਿੰਦਰ ਖੰਨੇਵਾਲਾ, ਹਰਦੀਪ ਰਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ

ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ

ਐਡਮਿੰਟਨ 19 ਜੁਲਾਈ : ਐਡਮਿੰਟਨ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਮੈਜ਼ਾਇਕ ਆਰਟਿਸਟ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਐਡਮਿੰਟਨ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਪੋਰਟਸ ਹੋਰੀਟੇਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਅਤੇ ਉੱਪਲ ਟਰੇਡਿੰਗ ਲਿਮਟਿਡ ਵਲੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਪੂਰਾ ਗਰਾਊਂਡ ਵਿਖੇ '14 ਵਾਂ ਮੇਲਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ' ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਮੇਲਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਸਤਾਦ ਪੂਰਨਸ਼ਾਹ ਕੋਟੀ, ਅਦਾਕਾਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਅਤੇ ਗਾਇਕ ਰਾਜਵੀਰ ਜਵੰਦਾ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਵਾਰ ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਹਰਜੀਤ ਹਰਮਨ, ਕਰਮਜੀਤ ਅਨਮੇਲ, ਕੌਰ ਬੀ, ਹਰਦੀਪ, ਦਵਿੰਦਰ ਖੰਨੇਵਾਲਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਲਾਡੀ, ਬਲਵੀਰ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਉਪਿੰਦਰ ਮਠਾਝੂ, ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੁਖ ਭੀਗੋਰ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਉਹੜਪੁਰੀ, ਹਰਜਾਪ ਸਿੰਘ, ਸਾਹਿਲ ਸੂਚ, ਗੁਨਤਾਜ, ਐਸ ਰਿਸ਼ੀ, ਪ੍ਰੀਤੀ ਢਿੱਲੋਂ, ਸਿਮਰਨ ਸਰੋਤਾ, ਸਮਰਪਨ, ਗੁਰਵੀਨ ਸਿੱਧੂ, ਸਫਲ ਸੇਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਖੂਬ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਤੇ ਮੇਲੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਨੱਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਕਲਾਕਾਰ ਸਲੀਮ ਅਲਬੇਲਾ ਤੇ ਸਾਬੀ ਕਲਾਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ। ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ "ਟਰਬਨ ਕਿੰਗ" ਦੇ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਫੋਰਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਦਸਤਾਰ ਕੇਚ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਫਰੀ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਉਪਿੰਦਰ ਮਠਾਝੂ, ਬਿੰਦਰ ਬਿਰਕ, ਲਾਡੀ ਸੁਸਾਂਵਾਲਾ, ਕੁਲਬੀਰ ਉੱਪਲ, ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ, ਬਲਜੀਤ ਕਲਸੀ, ਸੰਦੀਪ ਪੰਧਰ, ਪੰਕਜ ਦੂਆ, ਮਹਿੰਦਰ ਤੂਰ, ਹਰਦੀਪ ਲਾਲੀ, ਪਰਮਜੀਤ ਚੰਨਾ, ਜਰਨੈਲ ਖਹਿਰਾ, ਤੇਜਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ, ਕੰਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਮਾਰੀ, ਬਰਿੰਦਰ ਬਮਰਾਹ, ਸੁਨੀਲ ਗੁਜਰਾਲ, ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਿਆੜ, ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੈਨੇਜਰ, ਪਾਰਸ ਮਹੀਨੀਆਂ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਤੇਜਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਿਆੜ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਗਾਹਲੋਂ, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੇਲੇ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ, ਗੀਤਕਾਰ, ਪੱਤਰਕਾਰ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਆਗੂਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਮੇਲੇ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਮੇਲੇ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਢਿੱਲੋਂ ਦੀ ਰਹੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਜ਼ਾਕਤ ਭਰੇ ਗੀਤਾਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੂਮਣ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਟੇਜ ਸੰਚਾਲਨ ਲਾਡੀ ਸੁਸਾਂਵਾਲਾ ਨੇ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿਭਾਇਆ।

ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਨੇ ਡਾ. ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ

ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼

ਲੁਧਿਆਣਾ 19 ਅਗਸਤ : ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਵਜੋਂ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਸਮਾਪਤ ਹੋਣ ਤੇ ਐੱਜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਡਾ. ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੇਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਅਰਸੇ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਛੂਹੇ ਗਏ ਮਹਹਲਿਆਂ ਉੱਪਰ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਇਕ ਹੋਰ ਮੀਟਿੰਗ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ, ਗੈਰ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਦਰਜਾ ਚਾਰ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਤੀਸਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨਾਲ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਡਾ. ਗੋਸਲ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਅਧਿਆਪਕਾਂ, ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਗੈਰ ਅਧਿਆਪਨ ਅਮਲੇ, ਸਹਿਯੋਗੀ ਅਮਲੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਦਫਤਰ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਬਿਨਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਔਖਾ ਦਸਦਿਆਂ ਡਾ. ਗੋਸਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਚਾਰ ਸਾਲ ਇਕ ਯਾਤਰਾ ਵਾਂਗ ਸਮੂਹਿਕ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਰੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਅਰਸਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹੇਗਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਗੋਸਲ ਨੇ 19 ਅਗਸਤ 2022 ਨੂੰ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦਾ ਕਾਰਜਭਾਰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬੀ ਐੱਸ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਤੋਂ ਐੱਮ ਐੱਸ ਸੀ ਅਤੇ ਪਲਾਂਟ ਬਰੀਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਪੀ ਐੱਚ ਡੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਡਾ. ਗੋਸਲ ਨੇ ਪੋਸਟ ਡਾਕਟਰਲ ਖੋਜ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਨੈੱਟਵਰਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਜੌਨ ਇੰਨਜ਼ ਕੇਂਦਰ ਨੌਰਵਿਚ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸਿਖਲਾਈ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾ. ਗੋਸਲ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਖੋਜ, ਵਧੀਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਖੋਜ, ਖੇਤੀ ਬਾਇਓਟਕਨਾਲੋਜੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਮੇਢੀ ਅਤੇ ਬਾਇਓਟਕਨਾਲੋਜੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਈਆਂ ਸਨ।

ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਬੜੇ ਵੱਕਾਰੀ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਹੋਏ। ਲੰਡਨ ਦੀ ਰਾਇਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਸਨਮਾਨ, ਰੌਕਫੇਲਰ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੀ ਫੈਲਸ਼ਿਪ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਗਿਆਨ ਅਕਾਦਮੀ ਵੱਲੋਂ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਦਲੇ ਸਨਮਾਨ ਆਦਿ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਵੱਕਾਰੀ ਅਕਾਦਮੀਆਂ ਦੀ ਮਾਣਮੱਤੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋਈ। 20 ਖੋਜ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, 207 ਖੋਜ ਪੇਪਰਾਂ, 12 ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ 77 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਖੋਜੀ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਮਾਹਿਰ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਗੋਸਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਨੇ 2023 ਤੋਂ 2025 ਤੱਕ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਵੋਤਮ ਖੇਤੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਰੈਂਕਿੰਗ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ 100 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਈ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਐਵਾਰਡ 2026 ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਿਆ। ਆਈ ਸੀ ਏ ਆਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਏ+ ਦਾ ਗਰੇਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਲਗਭਗ 442 ਪੌਂਕੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ 23 ਆਨਰੇਰੀ ਵਿਜ਼ਿਟਿੰਗ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜੇ ਗਏ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸਮਰਥਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਡਾ. ਗੋਸਲ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 30 ਕਰੋੜ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਮਦਾਦ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ, ਹੋਸਟਲਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਬੀਜ ਫਾਰਮ, ਜੀਨ ਬੈਂਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਤੇ ਖੋਜ ਸਹੂਲਤਾਂ ਡਾ. ਗੋਸਲ ਦੀ ਪਹਿਲ ਰਹੀਆਂ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ 50 ਨਵੇਂ ਟਰੈਕਟਰ ਖਰੀਦੇ ਅਤੇ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਵਿੱਚ ਕਲੀਨ ਅਤੇ ਗਰੀਨ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੈਂਪਸ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਉਸਾਰੂ ਅਤੇ ਸਾਰਥਕ ਬਣਿਆ।

ਡਾ. ਗੋਸਲ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਵਿੱਚ ਹੀ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਵਿੱਚ ਸਪੀਡ ਬਰੀਡਿੰਗ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਪਾਰਕ ਅਤੇ ਡਰੋਨ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਵੈ ਸੰਚਾਲਿਤ ਟਰੈਕਟਰਾਂ, ਰਿਮੋਟ ਕੰਟਰੋਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੀ ਝੋਨਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਅਤੇ ਸੈਂਸਰ ਅਧਾਰਿਤ ਸਿੰਚਾਈ ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਇਸੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ 65 ਨਵੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਕਣਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 826 ਅਤੇ ਪੀ ਬੀ ਡਬਲਯੂ 872 ਆਈ ਸੀ ਏ ਆਰ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਵੋਤਮ ਕਿਸਮਾਂ ਐਲਾਨੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਵਿਕਸਿਤ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਬੀਜ ਉਤਪਾਦਨ ਜੋ 2022-23 ਵਿੱਚ 45 ਹਜ਼ਾਰ ਕੁਇੰਟਲ ਸੀ ਉਹ 2024-25 ਦੌਰਾਨ 72 ਹਜ਼ਾਰ ਕੁਇੰਟਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਨੇ ਸਾਂਝਦਾਰੀ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ ਕੀਤੇ। ਸਰਕਾਰ ਵਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲਟੀਆ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਪੁਲ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਮਹਾਂ ਸੰਮੇਲਨ ਆਯੋਜਿਤ ਹੋਇਆ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਪਸਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਢੰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਡਿਜ਼ੀਟਲ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਫੈਲਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ੇਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨਵਾਂ ਐਲੂਮਨੀ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਵਿੱਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਇਸੇ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਇਆ। ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਡਾ. ਗੋਸਲ ਦੀ ਕਾਰਜ ਸਮਾਪਤੀ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਲਈ ਅਨੇਕ ਮਿੰਨੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਯਾਤਰਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਏ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਆਪ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੇਢੇ ਨਾਲ ਮੇਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਖਲੋਤਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਰ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ, ਸਦਭਾਵੀ, ਮਿਲਪਾਏ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖੇਗੀ।

ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਉਸਦੀ ਨਵੀਂ ਕਾਵਿਤਾ ਪੋਥੀ 'ਇਕ ਕਮਰਾ'

ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼ ਹਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ

ਟੋਰਾਂਟੋ, 19 ਅਗਸਤ : ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਿਉਂਦਾ, ਜਾਗਦਾ ਸਹਿਕਦਾ ਤੇ ਮਹਿਕਦਾ ਇਨਸਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਸਫਲ ਪਤੀ ਹੈ, ਪਿਤਾ ਹੈ, ਕਵੀ ਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੈ। ਟਰੰਪੀਅਨ ਦੌਰ 'ਚ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਲਟ ਪਾਸੇ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਵਧਾਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਵਢੇਰੇ ਉਸ ਲਈ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੁੰਦੇ...

ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼ ਹਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ

ਟੋਰਾਂਟੋ, 19 ਅਗਸਤ : ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਿਉਂਦਾ, ਜਾਗਦਾ ਸਹਿਕਦਾ ਤੇ ਮਹਿਕਦਾ ਇਨਸਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਸਫਲ ਪਤੀ ਹੈ, ਪਿਤਾ ਹੈ, ਕਵੀ ਤੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਹੈ। ਟਰੰਪੀਅਨ ਦੌਰ 'ਚ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਲਟ ਪਾਸੇ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਵਧਾਰ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤੋਂ ਵਢੇਰੇ ਉਸ ਲਈ ਮਾਨਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਹੁੰਦੇ...

ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ, ਸੁਹਿਰਦ ਤੇ ਦਰਿਆ ਦਿਲ ਇਨਸਾਨ ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ 'ਇੱਕ ਮੁੱਠ ਯਾਦਾਂ ਦੀ', 'ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਚਾਨਣ' ਤੇ 'ਤਰੰਗ' ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਕਰ ਯੋਗ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪਾ ਚੁੱਕਾ।

'ਇਕ ਕਮਰਾ' 136 ਸਫਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਲਿਆ 72 ਤਰੇ ਤਾਜੀਆਂ ਤੇ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਾਲਾ ਉਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਹੋਣਾ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਰੂਹ ਤੀਕ ਰੱਜਿਆ-ਪੁੱਜਿਆ ਐਪਰ ਨਿਮਾਣਾ ਸਾਡਾ ਕਵੀ ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਇਸ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ, ਹਸਤੀ ਤੇ ਵੇਲੇ ਕੁਵੇਲੇ ਦੀ ਸਵੈ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ: 'ਮੇਰੇ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਪਰ ਮੇਰੇ ਗਰੂਰ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਘਰ ਛੋਟਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ'...

ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ੰਕਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੰਮਪਲ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸੀਚੇਵਾਲ ਦਾ ਜਮਾਤੀ ਹੈ... ਤਾਂ ਹੀ ਸਾਡਾ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਮਿੱਤਰ ਨਿੱਜ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਲੋਕਾਚਾਰ, ਧਰਮ, ਕਰਮ ਤੇ ਭਲਾਈ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦਾ, ਲੋਚਦਾ। ਭਲੇ ਵੇਲੇ ਮਾਸਟਰ ਡਿਗਰੀਆਂ ਲੈ ਜਰਮਨੀ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਹਸਤ ਰੇਖਾਵਾਂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਘੁੰਮਦਾ, ਫਿਰਦਾ ਕੈਨੇਡਾ ਆਣ ਵਸਿਆ।

ਨੀਯਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁਰਾਦਾਂ ਵੇਖੋ, 'ਇੱਕ ਕਮਰੇ' ਵਿੱਚ ਸੁਖੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਅੱਲਾ ਮੀਆਂ ਨੇ ਅਪਾਰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਮਿਸੀਸਾਗਾ ਦੇ ਬਰਨਬਰੇ ਡਰਾਈਵ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ। ਵਡ, ਵਡੇਰੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਪਿੱਛੇ ਹਰਾ ਭਰਾ ਤੇ ਰਮਣੀਕ ਜੰਗਲ ਦੂਰ ਤੀਕ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ। ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿੱਚ ਨਦੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਕਲ ਕਲ ਵਹਿੰਦਾ। ਕੁਦਰਤੀ ਇਸ ਵਾਤਾਵਰਨ 'ਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰੱਬੀ ਬੰਦੇ ਮਹਿੰਦਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਵਾਚਦਿਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੀਆਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ...

'ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਖੁਹ ਲਵਾ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪਵਾਏ ਡੋਲ ਸਖੀਆ ਨਾਮ ਸਾਈਂ ਦਾ ਬੋਲ'...

ਡੇਅਰੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਕੂਲ ਆਫ ਐਮੀਨੈਂਸ 'ਚ ਦੁੱਧ ਖਪਤਕਾਰ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਕੈਂਪ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ 90 ਦੁੱਧ ਦੇ ਸੈੱਪਲਾਂ ਦੀ ਕੀਤ ਜਾਂਚ* ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ 51 ਸੈੱਪਲ ਮਿਆਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਪਾਏ ਗਏ*

ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼

ਲੁਧਿਆਣਾ, 19 ਅਗਸਤ : ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡੇਅਰੀ ਵਿਕਾਸ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਕੂਲ ਆਫ ਐਮੀਨੈਂਸ (ਐਸ ਓ ਈ), ਪੰਨਾ ਵਿਖੇ ਦੁੱਧ ਖਪਤਕਾਰ ਜਾਗਰੂਕਤਾ (ਸਕੂਲ) ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਜੰਕ ਫੂਡ ਅਤੇ ਕੋਲਡ ਡਰਿੰਕਸ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਲੁਧਿਆਣਾ, 19 ਅਗਸਤ : ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡੇਅਰੀ ਵਿਕਾਸ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਕੂਲ ਆਫ ਐਮੀਨੈਂਸ (ਐਸ ਓ ਈ), ਪੰਨਾ ਵਿਖੇ ਦੁੱਧ ਖਪਤਕਾਰ ਜਾਗਰੂਕਤਾ (ਸਕੂਲ) ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਜੰਕ ਫੂਡ ਅਤੇ ਕੋਲਡ ਡਰਿੰਕਸ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿਸਥਾਰ ਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਕੁੱਲ 90 ਦੁੱਧ ਦੇ ਸੈੱਪਲਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ 51 ਸੈੱਪਲ ਮਿਆਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਏ ਗਏ, ਜਦਕਿ 39 ਸੈੱਪਲ ਮਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪਾਏ ਗਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੁੱਧ ਦੇ ਸੈੱਪਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਮਿਸ ਅੰਕਿਤ ਕਪੂਰ, ਡੇਅਰੀ ਵਿਕਾਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਅਗਮਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਅਨੁਗਾਗਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਇੰਚਾਰਜ ਸੰਧਿਆ ਕਪੂਰ ਨੇ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਕੈਂਪ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੈਂਪ ਨਿਰੰਤਰ ਲਗਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੈਰੀਅਰ ਗਾਈਡੈਂਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰਹੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਕੂਲ ਇੰਚਾਰਜ ਸੰਧਿਆ ਕਪੂਰ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਭੇਟ ਕਰਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਕ ਪੀਓ ਅਤੇ ਮਿਲਕ ਕੇਕ ਦੀ ਰਿਫਰੈਸ਼ਮੈਂਟ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਕੁਇਜ਼ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਜੇਤੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਨਾਮ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਡੇਅਰੀ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਇਹ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਕੈਂਪ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਸਿਹਤਮੰਦ ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀ ਚੋਣ ਸਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਉਪਰਾਲਾ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ।

ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਦਰਵੇਸ਼ ਰੂਹ ਸਨ ਨਾਭਾ ਵਾਲੇ ਸ਼ਾਇਰ ਗੁਰਦੇਵ ਨਿਰਧਨ

ਗੁਰਦੇਵ ਨਿਰਧਨ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਸਾਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਟਕਸਾਲੀ ਹਸਤਾਖਰ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਤੇ ਨਿਕਟਵਰਤੀ ਲੇਖਕ ਮਿੱਤਰਾਂ ਉਰਦੂ ਸ਼ਾਇਰ ਪ੍ਰੋ. ਆਜ਼ਾਦ ਗੁਲਾਟੀ,ਕੰਵਰ ਚੌਹਾਨ, ਡਾ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਚੰਦ, ਤ੍ਰਲੋਕ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਰਾਮਪੁਰੀ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ ਤੁਰਦਿਆਂ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਸ਼ਾਇਰ ਸਨ। ਉਹ ਉਮਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਨਾਭਾ (ਪਟਿਆਲਾ)ਵਿੱਚ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਘੜੀ-ਸਾਜ਼ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਅਕਸਰ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਇਰ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ। ਕਲਾਮ ਸੁਣਦੇ ਸੁਣਾਉਂਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ “ਗਿਆਨੀ ਜੀ” ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਹੁੰਦੇ। 1975 ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਿਮਾਨ ਨਵਾਜ਼ੀ ਮਾਣੀ ਸੀ। ਉਥੇ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋ. ਆਜ਼ਾਦ ਗੁਲਾਟੀ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਗੁਰਦੇਵ ਨਿਰਧਨ ਦੀ ਕਾਵਿ ਕੌਸ਼ਲਤਾ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਗ਼ਜ਼ਲਗੋ ਡਾ. ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਚੰਦ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਅਰ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ। “ਕੰਵਰ ਚੌਹਾਨ ਤੇ ਨਿਰਧਨ ਵਰਗਾ ਦਰਦ ਨਾ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਵੇਂ ਸ਼ਿਅਰ ਕਰੇ ਨੇ ਮੈਂ ਵੀ ਹੰਝੂਆਂ ਵਿੱਚ ਡੁਬੋ।”

ਗੁਰਦੇਨ ਨਿਰਧਨ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ ਕਵੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਗ਼ਜ਼ਲ ਪੁਸਤਕਾਂ : “ਪੁੰਦ ਵਿੱਚ ਡੁੱਬੀਆਂ ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ”, “ਪੁਰਾਣੇ ਮੌਸਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼” , “ਸਮੁੰਦਰ ਖੁਸ਼ਕ ਜਦ ਹੋਇਆ” , “ਜ਼ਰਦ ਚਿਹਰੇ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ” ਤੇ “ਕਿਰਚਾਂ ਕਿਰਚਾਂ ਮੈਂ”ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈਆਂ। ਗੁਰਦੇਵ ਨਿਰਧਨ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਪ੍ਰੋ. ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਜ ਤੋਂ ਮੇਨੋਗਰਾਫ਼ ਲਿਖਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਜਲਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਮਰ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਉਹ ਨਾਭਾ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਕੋਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿੱਥੇ 16 ਨਵੰਬਰ 2004 ਨੂੰ ਉਹ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸ਼ਿਅਰ ਬਾਰ ਬਾਰ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਫ਼ਰ ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ, ਸਫ਼ਰ ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਫ਼ਰ ਮੁੱਕ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਸੀ, ਸਮੁੰਦਰ ਖੁਸ਼ਕ ਜਦ ਹੋਇਆ। ਗੁਰਦੇਵ ਨਿਰਧਨ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨ ਰਚਨਾਵਲੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸੌਫਟ ਕਾਪੀ ਤੁਸੀਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟ “ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਡਾਟ ਕਾਮ” ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਾਡੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੇ ਇਸ ਸਮਰੱਥ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਨਮਨ ਹੈ।

ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ

ਗੁਰਦੇਵ ਨਿਰਧਨ ਜੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉ।

1
ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ
ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ।
ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਵੇਂ ਤਿੜਕੀ ਹੋਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ।

ਹੋਂਦ ਅਪਣੀ ਬਾਰੇ ਜਦ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ
ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਵੇਂ ਇਕ ਕਾਲੀ ਕੰਧ ਸੀ।

ਰੰਗ ਇਕ ਛਿਣ ‘ਚ ਪੀਲਾ ਪੈ ਗਿਆ
ਸਜਾ ਪਾਈ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਸਾਹਵੇਂ ਖੜ੍ਹਨ ਦੀ।

ਦਰਦ ਦੀ ਗੱਲ ਹਰ ਕੋਈ ਕਰ ਕਰ ਬੈਠਦੈ
ਸ਼ਕਲ ਪਰ ਦੱਸੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਏਸ ਦੀ।

ਹੋਇਆ ਪਇਆ ਫਿਰਦਾਂ ਹੁਣ ਮੈਂ ਏਸ ਵਿਚ
ਘਰ ਵੀ ਅਪਣਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਅਜਨਬੀ ।

ਸ਼ਾਮੀਂ ਸੁਰਜ ਡੁੱਬ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ
ਸੀ ਡਰਾਉਣੀ ਰੇਲ ਦੀ ਸੀਟੀ ਬਜੀ ।

ਟੁੱਟ ਕੇ ਜਦ ਫੁੱਲ ਹੇਠਾਂ ਪਿਗ ਪਿਆ
ਫੇਰ ‘ਨਿਰਧਨ’ ਸੀ ਹਵਾ ਵੀ ਸੌਂ ਗਈ।

2
ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦੇਦਾਂ

ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦੇਦਾਂ ਲੱਗਿਆ।
ਜਿਸਮ ਹੈ ਜਿਫੂੰ ਮਿਰਾ ਮੈਲਾ ਪਿਆ ।

ਕੋਲ ਸੀ ਮੇਰੇ ਨਦੀ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ
ਸੀ ਰਾਤ ਭਰ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਦੇ ਲਈ ਤਰਸਿਆ ।

ਸਬਜ਼ ਪਰਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੈ ਲੁਕਿਆ ਗੁਲਾਬ
ਮਹਿਕ ਤੋਂ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਾਪਿਆ।

ਸੰਝ ਤੋਂ ਹੀ ਸੀ ਨਮੀ ਕਮਰੇ ਦੇ ਵਿਚ
ਮੀਂਹ ਤਾਂ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਗਏ ਸੀ ਬਰਸਿਆ।

ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਇਸ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾ ਡਿਗਾਂ
ਰੇਤ ਦਾ ਦਰਿਆ ਵੀ ਖਾਲੀ ਨਿਕਲਿਆ ।

ਸ਼ੈਆਂ ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ ਹੈ ਤੌਂਕਿਆ ਉਹਨੂੰ
ਰੰਗ ਨਾ ਉਸ ਚਹਰੇ ਦਾ ਪਰ ਬਦਲਿਆ।

ਦਸਤਕਾਂ ਦੇ ਦੇ ਕੇ ‘ਨਿਰਧਨ’ ਕੀ ਮਿਲੁ,
ਕੀ ਕਦੀ ਪੱਥਰ ਵੀ ਹੈ ਕੁਈ ਬੋਲਿਆ।

3.
ਕਾਲੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ

ਕਾਲੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਉਮਰ ਭਰ ਰਿਹਾ ।
ਜ਼ਰਦੀ ‘ਚ ਡੁੱਬਿਆ ਹੀ ਸਦਾ ਮੇਰਾ ਘਰ ਰਿਹਾ।

ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਜੇ ਹੋ ਕੇ ਪੰਛੀ ਸੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਡਿੱਗਿਆ,
ਉਡਦਾ ਹਵਾ ‘ਚ ਓਸ ਦਾ ਇਕ ਇਕ ਪਰ ਰਿਹਾ।

ਤਰ ਕੇ ਨਾ ਦੇਖੀ ਨੀਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਝੀਲ,
ਦਰਿਆ ਮੈਂ ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਹਾਂ ਉਮਰਾਂ ਤੋਂ ਤਰ ਰਿਹਾ।

ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਾਲੀਆਂ ਧੁੱਪਾਂ ਦੀ ਏਨੀ ਭੀੜ,
ਸ਼ਹਿਰਾਂ ‘ਚ ਯਾਰੇ ਇੱਕ ਵੀ ਘਰ ਦਾ ਨਾ ਦਰ ਰਿਹਾ।

ਮੇਰੇ ‘ਚੋਂ ਅੱਜ ਨਿਕਲ ਕੇ ਜੇ ਦੂਰ ਜਾ ਖੜ੍ਹਾ,
ਹੈ ਕੌਣ ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਬੇਖ਼ਬਰ ਰਿਹਾ।

ਤਾਰੇ ਨਾ ਟੁੱਟ ਕੇ ਕਿਤੇ ਡਿਗ ਪੈਣ ਓਸ ‘ਤੇ,
ਛੱਤਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਬਹਿ ਕੇ ਹੈ ਇਕ ਸ਼ਖ਼ਸ ਡਰ ਰਿਹਾ।

ਲੁਕ ਕੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ‘ਨਿਰਧਨ’ ਸੀ ਬਹਿ ਗਿਆ
ਫਿਰਦਾ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹਾਂ ਦਰ ਬਦਰ ਰਿਹਾ ।

4.
ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ

ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਇਸ ਢੰਗ ਦੇ ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਗ਼ਜ਼ਲ ਨੂੰ ਕਪੜੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ ਨਵ-ਰੰਗ ਦੇ ।

ਅਪਣਾ ਚਿਹਰਾ ਤੱਕਣ ਤੋਂ ਵੀ ਓਦੋਂ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਸੰਗਏ ।
ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਦੀ ਹਾਂ ਯਾਰੋਂ ਲੰਘਦੇ ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਸੁੱਕੇ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰੱਖੇ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ,
ਹੁਣ ਉਹ ਮੌਸਮ ਨਹੀਂ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖੀਏ ਟੋਟੇ ਵੰਗ ਦੇ ।

ਇਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕਈ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਕਰੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ,
ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਹ ਕੇ ਅਪਣਾ ਜਿਸਮ ਜਦੋਂ ਹਾਂ ਟੰਗਦੇ ।

ਜਿਹੜਾ ਵਿਚ ਹਵਾ ਦੇ ਜਾ ਕੇ ਅੱਚਨਚੇਤੀ ਟੁੱਟ ਗਿਆ,
ਕੁਝ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸਨ ਟੋਟੇ ਓਸ ਪਤੰਗ ਦੇ ।

ਸਾਨੂੰ ਅੱਜ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ,
ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਅਪਣੀ ਕਿਸਮਤ ਵਰਗੇ ਕੋਰੇ ਕਾਗ਼ਜ਼ ਮੰਗਦੇ ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਨੂੰ ‘ਨਿਰਧਨ’ ਰਹਿਣਾ ਪਏਗਾ ਜੰਗਲ ਵਿਚ
ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਏਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਏ ਵੀ ਨੇ ਡੰਗਦੇ

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਸੁਭਚਿੰਤਕ ਹੋ, ਤਾਂ ਇਹ ਪੜ੍ਹੋ!

ਵਰਲਡ ਪੰਜਾਬੀ ਟਾਈਮਜ਼ ਜ਼ਫ਼ਰ ਇਕਬਾਲ ਜ਼ਫ਼ਰ

ਜੇਕਰ ਸਾਡੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇੱਛਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕੌੜਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਦਿਆਲੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਜੇ ਹੈ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਿਉਂ ਹੋ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤਰਸ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਇੱਕ ਵਾੜ ਬਣਾਈਏ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਈਏ, ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਖਾਣਾ ਖਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਕੁਰਸੀ ‘ਤੇ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਇੱਕੋ ਬਿਸਤਰੇ ‘ਤੇ ਸੌ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।’

ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਨਾ ਸਿਖਾਓ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਬੀਮੇ ਦੇ ਪੈਸੇ ਆਪਣੀ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿਓ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਅਸਲ ਸਫਲਤਾ ਹੈ। ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਫਾਈਲ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਮਿਲੀ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੇਰੀ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਦੀਵਾਲੀਆ ਕਰਨ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਚਿੰਤਤ, ਨਿਰਾਸ਼ ਜਾਂ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸ਼ੈਲਫ ਲਈ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵਾਂਗ ਕੱਢਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ, ਮੈਂ ਕਿਤਾਬ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੁੱਖਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਭਿਅਤਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ‘ਤੇ ਡੁਬਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਗੁਣ ਯੁੱਧ, ਅਕਾਲ, ਗਰੀਬੀ, ਮਹਾਂਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਣਮਨੁੱਖੀਤਾ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਘੰਟਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਵੀ, ਭਾਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਮਾੜੇ ਹਨ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਬਿਹਤਰ ਹਨ। ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੇਖਣ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਲਗਾਤਾਰ ਸੁਧਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹੋ! ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀਤਾ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀਆਂ ਅਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਦੇਖੋਗੇ।

ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਲਿਖਤਾਂ ‘ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਘਬਰਾਹਟ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਹਮਲੇ ਰੁਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਾਸ਼ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾਵਾਦੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਖੇਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੁਸਤ ਅਤੇ ਚਲਾਕ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ, ਤੇਜ਼ੀ, ਭੱਜਣ ਅਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜੇ ਹਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਲਈ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਿੰਤਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸਮੇਂ ‘ਤੇ ਹੱਲ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬੇਲੋੜੀ ਚਿੰਤਾ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਚਿੰਤਾ ਕੀਤੇ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਚਿੰਤਤ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਲੋੜੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਲੈਣ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਤੋਂ ਹਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਦਰਦ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਫਲਸਫਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਮਜ਼ਬੂਰੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜੀਣਾ ਅਤੇ ਬਚਣਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਡਰੋਂ ਆਪਣੇ ਅੱਜ ਨੂੰ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੰਦਾ। ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਇਹ ਅਸਪਸ਼ਟ ਡਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਡਰਪੇਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੈਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ, ਇਸ ਲਈ ਛੋਟੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤਾਕਤਾਂ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਢਹਿ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕੱਲਤਾ ਦੇ ਖੰਡਰ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ਤ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਾਂ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਜਾਣਕਾਰ ਜੋ ਸ਼ੇਖੀ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਸ਼ਾਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਦੁੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਰੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਕੀਮਤੀ ਪਲ ਮਿਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਛੋਟੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਸਹੀ ਕੀਮਤ ਸਨ।

ਜੇਕਰ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਮਾਨਸਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਡਗਮਗਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰੀ ਸਰੀਰਕ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਮਦਦ ਲਓ। ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਦੌੜੋ, ਘਾਹ ‘ਤੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰ ਤੁਰੋ, ਡੂੰਘੇ ਸਾਹ ਲਓ, ਕੋਈ ਖੇਡ ਖੇਡੋ। ਸਰੀਰਕ ਕਸਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮਾਨਸਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਘੇਰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰਕ ਬਕਾਵਟ ਮਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਤੋਂ ਆਰਾਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਮੁੜਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ, ਨਵਾਂ ਉਤਸ਼ਾਹ, ਨਵੀਂ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਚਿੰਤਾ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਗੁਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪਹਾੜ ਛੋਟੀਆਂ ਸੁੱਕੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸੁਲਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਸਰਤ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਵਰਤੋਂ। ਹੁਣ, ਇਸ ਉਪਯੋਗੀ ਲੇਖ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਮੇਰੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿੱਚ ਰੱਖੋ।

ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬਾਰੇ ਇਹ ਰਾਜ਼ ਖੋਜ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖੇਗਾ। ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ, ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਪਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਕ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਇਸ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰੋ: ਜਿਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਉਹ ਮੇਰਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੈ।

ਜਾਣ ਵਾਲਿਆ ਵੇ

ਜਾਣ ਵਾਲਿਆ ਵੇ,
ਕਦੇ ਏਸਰਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ ।
ਨਿਭਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ,
ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭਰੀਦਾ ।

ਚੁੱਪ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦਾ
ਹੁੰਦਾ ਕਿਤੇ ਥੱਲਾ ਨਹੀਂ ।
ਦਿਲ ਦੀ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲਾ,
ਹੁੰਦਾ ਕਦੇ ਕੱਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ।
ਛੱਡ ਕੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ,
ਕੱਲ੍ਹਿਆਂ ਨਹੀਂ ਕਰੀਦਾ ।
ਨਿਭਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ,
ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭਰੀਦਾ ।

ਵਣ ਹਰਿਆਵਲੇ ਨੂੰ,
ਛੱਡ ਤੋੜ ਯਾਰੀਆਂ ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬੈਠੰ,
ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਸਦਾ ਆਰੀਆਂ ।
ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ
ਵਿਸਾਹ ਨਹੀਂ ਉਂ ਕਰੀਦਾ ।
ਨਿਭਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ,
ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭਰੀਦਾ ।

ਨਿਰਾ ਪੁਰਾ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਤੂੰ ਹੀ ਉਂ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ।

